

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 28/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä sekä takuueläkkeestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2014 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä sekä takuueläkkeestä annetun lain 9 §:n muuttamisesta (HE 137/2014 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sivistysvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (SiVL 10/2014 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Hannu Tolonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallituksen jäsen Veikko Kankkonen, Suomen Olympiavoittajat ry
- erityisasiantuntija Petri Heikkinen, Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä. Esityksen tarkoituksena on luoda tunnustusluontoinen eläkejärjestelmä suomalaisille olympiavoittajille. Eläkettä myönnettäessä tulisi ottaa huomioon urheilijan toimeentulomahdollisuudet.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi takuueläkkeestä annettua lakia. Muutos on tekninen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2015 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta pitää sivistysvaliokunnan tavoin

kannatettavana, että menestyneiden suomalaisten urheilijoiden vanhuudenturvaa parannetaan

esityksen mukaisesti mahdollistamalla harkinnanvaraisen, tunnustusluontoisen eläkkeen myöntäminen 60 vuotta täyttäneelle olympiavoittajalle. Ylimääräisellä eläkkeellä voidaan täydentää urheilu-uran vuoksi kertymättä jäänyttä työeläketurvaa ja samalla osoittaa arvostusta urheilijan saavutuksille. On myös tarkoituksenmukaista, että vuosittaisten tukipäätösten sijasta voidaan myöntää pysyvä etuus ylimääräisenä eläkkeenä.

Ylimääräinen urheilijaeläke on valtion talousarvioon varatun määrärahan puitteissa myönnettävä harkinnanvarainen etuus. Eläkkeen voi saada paitsi olympiavoittaja myös sellainen entinen urheilija, jolla on ollut merkittävä kansainvälinen urheilu-ura, vaikka uralla ei ole tullut olympivoittoa. Eläke voidaan myöntää erityisestä syystä myös alle 60-vuotiaalle entiselle urheilijalle. Esityksen perustelujen mukaan erityinen syy olisi esimerkiksi henkilön pysyvä työkyvyttömyys.

Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan eläkettä myönnettäessä on otettava huomioon urheilijan varallisuusasema ja hänen muut toimeentulomahdollisuutensa. Esityksen perusteluissa todetaan, ettei urheilijaeläkettä voida myöntää, jos henkilön eläke- ja muut pysyvät tulot kansaneläketuloa lukuun ottamatta ylittävät 2 kertaa taiteilijaeläkkeen määrän. Taiteilijaeläke on tällä hetkellä 1 301,36 euroa. Ylimääräinen urheilijaeläke myönnetään täytenä, jos tulot ovat pienemmät kuin taiteilijaeläke, ja osaeläkkeenä, jos tulot ylittävät taiteilijaeläkkeen. Osaeläke on puolet täysimääräisestä eläkkeestä.

Hallituksen esityksen perusteluissa uusi ylimääräinen urheilijaeläke rinnastetaan monilta kohdin ylimääräiseen taiteilijaeläkkeeseen. Urheilijaeläke määritellään pitkälti perusteluiden kautta ja viittaamalla taiteilijaeläkkeen soveltamiskäytäntöön. Tämä on eläkkeen määrittelyn kannalta hyvin ongelmallista. Taiteilijaeläkkeestä ei ole säädetty lailla. Taiteilijaeläkkeen myöntäminen perustuu vuonna 1974 annettuun valtioneuvoston päätökseen. Valiokunta katsoo, ettei ehdotettu sääntely esitetyllä tavalla ole riittävän täsmällistä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että perusteluissa mainitut, eläk-

keen myöntämiseen ja sen suuruuden määräytymiseen vaikuttavat seikat ilmenevät laista.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 2 §:n muuttamista siten, että siinä säädetään urheilijaeläkkeen määrästä sekä henkilön tulojen vaikutuksesta eläkkeen määräytymiseen. Täysimääräisen urheilijaeläkkeen määrä on vuoden 2014 tasossa 1 319,06 euroa kuukaudessa. Osaeläke on puolet täyden eläkkeen suuruudesta. Eläkettä myönnettäessä otetaan huomioon hakijan verotuksessa vahvistetut eläke- ja muut pysyvät tulot kansaneläketuloa lukuun ottamatta. Hakijan varallisuusasema ei vaikuta eläkkeeseen, koska varallisuutta koskevia tietoja ei enää ole saatavissa viranomaisilta. Jos hakijan hakemuksessa ilmoittaman selvityksen mukaan hänen tulonsa jäävät alle urheilijaeläkkeen määrän, eläke myönnetään täysimääräisenä. Jos tulot ylittävät urheilijaeläkkeen määrän, eläke myönnetään osaeläkkeenä. Sen sijaan, jos tulot ylittävät urheilijaeläkkeen määrän kerrottuna kahdella, eläkettä ei voida myöntää. Urheilijaeläkkeen määrä sidotaan hinta- ja palkkatason muutoksiin siten kuin työntekijäin eläkelain 98 §:ssä säädetään. Ehdotetun muutoksen johdosta 5 § tarpeettomana poistetaan.

Ylimääräisen urheilijaeläkkeen myöntämiseen sisältyy täsmennetystä sääntelystä huolimatta harkintaa. Valiokunta korostaa, että eläkepäätöksiä harkittaessa tulee myöntämisedellytysten arvioinnin olla johdonmukaista, jotta eläkettä hakevat tulisivat yhdenvertaisesti kohdelluiksi ja urheilijaeläkejärjestelmä koettaisiin oikeudenmukaiseksi. Valiokunta korostaa vielä, että vammaisurheilijat tulee huomioida yhdenvertaisesti muiden urheilijoiden kanssa eläkkeen myöntämistä harkittaessa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki
ylimääräisistä urheilijaeläkkeistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

Ylimääräinen urheilijaeläke on 1 319,06 euroa kuukaudessa. Osaeläke on puolet täyden eläkkeen määrästä.

2 §

Ylimääräinen urheilijaeläke voidaan myöntää joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Eläkettä myönnettäessä on otettava huomioon urheilijan toimeentulomahdollisuudet. Eläke voidaan myöntää täytenä eläkkeenä, jos hakijan verotuksessa vahvistetut eläke- ja muut pysyvät tulot kansaneläketuloa lukuun ottamatta jäävät alle urheilijaeläkkeen määrän. Eläkettä ei myönnetä, jos hakijan verotuksessa vahvistetut eläke- ja muut pysyvät tulot kansaneläketuloa lukuun ottamatta ylittävät talousarviossa vahvistetun täyden eläkkeen suuruuden kerrottuna kahdella.

Sekä maksussa olevaa että myönnettävää eläkettä tarkistetaan kalenterivuositain siten kuin työntekijän eläkelain 98 §:ssä säädetään.

3 ja 4 §
(Kuten HE)

5 §
(Poist.)

5 ja 6 §
(Kuten HE:n 6 ja 7 §)

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Anneli Kiljunen /sd
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Ari Jalonen /ps
Johanna Jurva /ps
Merja Kuusisto /sd
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Lasse Männistö /kok

Mikael Palola /kok
Terhi Peltokorpi /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Hanna Tainio /sd
Anu Vehviläinen /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.